

Nr 228

Av herr andre vice talmannen von Seth m. fl., om anslag till Kungliga teatern av televisionens reserverade licensmedel.

Det ligger i sakens natur att operakonsten är en kostsam konstart. Som den senaste operautredningen (SOU 1961: 28) visat finns det inte någon kvalificerad operascen i hela världen, som inte går med betydande underskott. Praktiskt taget alla stater, som vill räkna sig som kulturnationer, anser emellertid operakonsten vara ett omistligt inslag i sitt kulturella liv och är följaktligen beredda att bestrida de därmed förenade kostnaderna.

Inte minst med anledning av att operakonsten är en dyrbar konstart har den också åtminstone på sina håll — som exempelvis i vårt land — sedan gammalt haft ett visst anseende för exklusivitet. Man har menat att den varit en konstart, som måste vara förbehållen ett privilegierat fåtal, vartill givetvis bidragit att ett litet land som Sverige inte haft råd och möjlighet att hålla sig med mer än en permanent operascen, nämligen Kungl. teatern i Stockholm.

Med sin speciella blandning av musik, sång, dramatik och bildande konst, sin säregna karaktär av "allkonstverk", har emellertid operan stora möjligheter att appellera till en bred publik, och Stockholmsoperans repertoar — för att ta ett nära till hands liggande exempel — kan ingalunda anses vara mer exklusiv eller mindre populär än låt oss säga Dramatiska teaterns, snarare tvärtom. Därtill kommer att Kungl. teatern genom sitt nära samarbete med den yngre författar- och konstnärsgenerationen fått en måhända starkare förankring än någonsin tidigare i det allmänna kulturmedvetandet, varjämte svenska sångartisters framgångar på den internationella vädjobanan bidragit till att skapa respekt för den svenska operans standard. Problemet har i själva verket varit, och är alltjämt, att så att säga få ut operan till folket. De gästspel och riksteaterturnéer, som Kungl. teatern på senare decennier företagit inom landet, har varit ett led i denna strävan, ehuru tyvärr med otillräckliga resurser (13 mans orkester, obetydlig dekor, trånga scenutrymmen som ej kan göra operakonsten rättvisa). Möjligheter att förverkliga den på bredaste tänkbara bas har uppkommit först i och med utvecklingen av de moderna massmedia och då främst TV.

Genom TV har förutsättningar skapats att föra ut operakonsten till så gott som hela folket på samma sätt som redan skett med teaterkonsten i mera inskränkt bemärkelse. De argument som förts fram om TV-teaterns betydelse för att utveckla vårt folks kulturmedvetande och höja dess kulturella standard gäller i lika hög grad operaframföranden i TV. För närva-

rande erhåller Kungl. teatern av Sveriges radio ca 100 000 kr. per spelår. För detta belopp får man direktradiera tio operaföreställningar samt i TV sända 1—2 operor och 1—2 balettprogram. När man betänker att i TV sänds en teaterföreställning per vecka är det svårt att inte tycka att skillnaden i frekvens mellan opera- och teaterföreställningar i TV är opåkallat stor. Ovan anförda allmänna skäl för operakonstens demokratisering genom dess spridning till så stora folkgrupper som möjligt synes oss motivera en målsättning av åtminstone en operaföreställning per månad i TV. I detta sammanhang bör anmärkas, att de ökade anslag till Kungl. teatern, som ett förverkligande av denna målsättning skulle nödvändiggöra, samtidigt skulle skapa bättre förutsättningar för direktsändningar från operahuset, vilka har den fördelen att inte medföra några extra produktionskostnader. Om Operan finge ett tilläggsanslag av förslagsvis 2 miljoner kronor, skulle Sveriges radio kunna göra en betydande kulturell insats genom att utan inskränkningar ha rätt att förfoga över operarepertoaren. En väsentligt ökad publik skulle därmed tillföras inte blott operakonsten i allmänhet utan förmodligen även vår operascen, då all erfarenhet talar för att den breddning av teaterintresset, som TV-utsändningar medför, också stimulerar till direkta teaterbesök. Anslagsökningen skulle alltså kunna få gynnsamma såväl ekonomiska som kulturella följdverkningar.

Ökade anslag till Kungl. teatern ter sig skäligen jämväl ur den synvinkeln att de skulle innebära ett stöd till utbildningen av operaartister. Denna utbildning — liksom utbildningen av scenartister över huvud taget — åsamkar teatrarna stora kostnader. Radio och TV kan nu utnyttja dessa artister utan att ha bidragit till utbildningskostnaderna. En anslagsökning skulle väsentligt underlätta den fortsatta utbildningen av våra operaartister.

Statsfinansiella förutsättningar för ett ökat stöd till Kungl. teatern föreligger dess bättre. Enligt årets statsverksproposition beräknas utgifterna för televisionsverksamheten under budgetåret 1963/64 uppgå till 151,6 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med 26,6 miljoner kronor i jämförelse med innevarande budgetår. Rörelsen skulle därmed vid utgången av budgetåret redovisa ett överskott av drygt 27 miljoner kronor. Det ackumulerade överskottet uppgår till ca 132 miljoner kronor. TV-verksamheten medför alltså ett icke obetydligt inkomstillskott för det allmänna, och det synes oss skäligt att en blygsam del av detta utnyttjas till att stärka TV:s insatser på ett kulturområde, nämligen operakonstens, som kan väntas få snabbt växande betydelse för TV-sändningarnas kulturella genomsnittsstandard.

De anslagsförstärkningar som här avses bör givetvis ligga helt utanför Kungl. teaterns bidrag från lotterimedelsfonden.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer vi,
att riksdagen, utöver vad Kungl. Maj:t kan komma att

bevilja av TV:s nuvarande licensmedel, måtte bevilja Kungl. teatern ett anslag av två miljoner kronor för budgetåret 1963/64 i syfte att därmed möjliggöra uppkomsten av en verklig riksopera.

Stockholm den 23 januari 1963

T. G. von Seth

Essen Lindahl

Johannes Antonsson

C. W. Carlsson
